
Področje: splošno

20. 11. 2015

Izvirnik: angleški

Odbor o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk

Sklepne ugotovitve združenega petega in šestega periodičnega poročila za Slovenijo,*

1. Odbor je združeno peto in šesto periodično poročilo za Slovenijo (CEDAW/C/SVN/CO/R.5-6) obravnaval na 1341. in 1342. seji 30. oktobra 2015 (glej CEDAW/C/SR.1341 in 1342). Seznam tem in vprašanj odbora je v [CEDAW/C/SVN/Q/5-6](#), odgovori Slovenije pa v [CEDAW/C/SVN/Q/5-6/Add.1](#).

A. Uvod

2. Odbor ceni dejstvo, da je pogodbenica oddala združeno peto in šesto periodično poročilo. Ceni tudi pisne odgovore pogodbenice na seznam tem in vprašanj, ki jih je zastavila delovna skupina za pripravo seje, ustno predstavitev delegacije in nadaljnja pojasnila, podana v odgovor na večino vprašanj, ki jih je med pogovorom zastavil odbor.

3. Odbor želi pohvaliti državo pogodbenico za delegacijo, ki jo je vodila Martina Vuk, državna sekretarka na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, v njej pa so bili tudi drugi predstavniki Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter predstavniki Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Stalnega predstavništva Republike Slovenije pri OZN v Ženevi.

B. Pozitivni vidiki

4. Odbor pozdravlja napredek pogodbenice pri izvajanju zakonodajnih reform, dosežen od obravnave četrtega periodičnega poročila leta 2008 (CEDAW/C/SVN/CO/4), zlasti sprejetje te zakonodaje:

(a) sprememba Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih iz leta 2015, ki priznava različne oblike družinskih razmerij;

(b) sprememba Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih iz leta 2014, ki uvaja ukrepe, ki enakomerneje porazdelijo starševsko varstvo in skrb za otroke med oba starša;

(c) Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini iz leta 2010, ki ureja ravnanje policije pri obravnavi družinskega nasilja, in

* ki jih je Odbor sprejel na svoji dvainšestdeseti seji (26. oktober do 20. november 2015).

(d) Zakon o preprečevanju nasilja v družini iz leta 2008, ki opredeljuje različne oblike nasilja v družini in določa vloge, naloge in sodelovanje različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini, pa tudi ukrepe za varovanje žrtev nasilja v družini.

5. Odbor pozdravlja prizadevanja države pogodbenice za izboljšanje svojega institucionalnega in političnega okvira s ciljem pospešenega ukinjanja diskriminacije žensk in spodbujanja enakosti spolov, kamor spada sprejetje teh dokumentov:

(a) Nacionalnega programa za enake možnosti žensk in moških 2015–2020 iz leta 2015;

(b) Razvojne strategije za ginekologijo in porodništvo iz leta 2013;

(c) Nacionalnega akcijskega načrta za izvajanje resolucije Varnostnega sveta OZN 1325 o ženskah, miru in varnosti iz leta 2010; in

(d) Nacionalnega programa za preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2009–2014 leta 2009.

C. Glavna področja, ki vzbujajo skrb, in priporočila

Parlament

6. Odbor poudarja bistveno vlogo zakonodajne oblasti pri zagotavljanju popolnega izvajanja konvencije (glej izjavo Komisije o odnosu s parlamentarci, sprejeto na petinštirideseti seji leta 2010). Parlament poziva, da v skladu s pooblastili sprejme potrebne ukrepe glede izvajanja sklepnih ugotovitev iz tega poročila do naslednjega poročevalskega obdobja v skladu s konvencijo.

Splošno ozadje

7. Odbor zaskrbljeno ugotavlja, da so varčevalni ukrepi, sprejeti v prizadevanju po uravnoteženju javnih financ, negativno in nesorazmerno vplivali na ženske na mnogih življenjskih področjih. Odbor poleg tega ugotavlja, da je bilo o spremljanju učinkov takih ukrepov glede na spol narejenih zelo malo študij in ocen. Odbor želi poudariti, da je pri zadevah v nadaljevanju upošteval izjemne okoliščine, v katerih se je država pogodbenica znašla v zadnjih nekaj letih in ki še vedno trajajo. Vendar pa odbor državo pogodbenico opozarja, da si je treba tudi v obdobju fiskalnih omejitev in ekonomske krize posebej prizadevati za spoštovanje pravic žensk, ohranjanje in širjenje vlaganja v družbo in socialno varnost ter uporabljati pristop, ki upošteva vidik spola in po katerem imajo prednost ženske v ranljivem položaju.

8. Odbor priporoča, da država pogodbenica naredi izčrpno študijo o posledicah varčevalnih ukrepov za ženske ter oblikuje akcijski načrt za zmanjšanje negativnih učinkov, pa tudi poišče pomoč in podporo Evropske unije in IMF pri izvedbi.

Ustavni in zakonodajni okvir ter dostop do sodnega varstva

9. Odbor ugotavlja, da Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (2004) prepoveduje tako neposredno kot posredno diskriminacijo in da si Zakon o enakih možnostih žensk in moških (2002) prizadeva za izboljšanje položaja žensk ter ustvarjanje enakih možnosti. Vendar pa odbor obžaluje pomanjkanje podatkov o številu prijavljenih primerov diskriminacije na podlagi spola po teh zakonih, vključno s primeri intersekcijskih oblik diskriminacije. Zaskrbljen je tudi zaradi zapletenosti in dolgotrajnosti sodnih postopkov, uvedbe taks na delovnem sodišču, ki lahko ženske odvrnejo od zavzemanja za svoje pravice, in omejitev za nevladne organizacije, ki želijo pomagati ženskam pri sodnih postopkih; po podatkih, ki jih je predložila delegacija, je treba te omejitve odpraviti.

10. Odbor v skladu s splošnim priporočilom št. 33 (2015) o dostopu do sodišča priporoča, da država pogodbenica spremeni svojo pravno opredelitev diskriminacije žensk tako, da vanjo vključi interseksijske oblike diskriminacije. Priporoča tudi, da država pogodbenica ponudi brezplačno pravno pomoč ženskam brez zadostnih sredstev in olajša delo nevladnih organizacij, ki ženskam pomagajo v postopkih pred sodnimi organi, vključno z višjimi sodišči in ustavnim sodiščem. S tem se ženske še bolj spodbuja k prijavljanju primerov diskriminacije na podlagi spola policiji in organom s sodno in sodni podobno funkcijo.

Prepoznavnost konvencije, opsijskega protokola in splošnih priporočil odbora

11. Odbor ugotavlja, da so bili četrto periodično poročilo države pogodbenice in prevedene sklepne ugotovitve odbora objavljeni na spletni strani Urada za enake možnosti. Vendar pa je odbor še naprej zaskrbljen, ker se na določbe Konvencije, ki se v državi pogodbenici neposredno uporablja, ne sklicujejo na državnih sodiščih.

12. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) še okrepi programe pravnega usposabljanja in izobraževanja sodnic in sodnikov, tožilk in tožilcev ter odvetnic in odvetnikov o Konvenciji, Opcijskem protokolu, splošnih priporočilih odbora in stališčih odbora o posameznih sporočilih in poizvedbah, s čimer jim omogoči neposredno uporabo in sklicevanje na določbe Konvencije in razlaganje državne zakonodaje v skladu s Konvencijo, in

(b) ozavešča ženske o pravicah, ki jih imajo v skladu s Konvencijo.

Nacionalni mehanizmi za napredek žensk

13. Odbor ugotavlja, da je oddelek za enake možnosti na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pristojni organ za oblikovanje politike enakosti spolov in da izvaja naloge, določene v Zakonu o enakih možnostih žensk in moških. Čeprav odbor ugotavlja, da je treba jasneje razmejiti zakonski funkciji in pooblastila varuha človekovih pravic in zagovornika načela enakosti, ga skrbi zaradi neskladnosti pri človeških, tehničnih in finančnih virih, dodeljenih zagovorniku načela enakosti v primerjavi z varuhom človekovih pravic, čeprav je za prvega načrtovano povečanje.

14. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) okrepi pristojnosti in prepoznavnost nacionalnega mehanizma za napredek žensk v institucionalni strukturi in priskrbi primerne človeške, tehnične in finančne vire za učinkovito usklajevanje in spodbujanje vključevanja vidika spola v vse politike in programe po vseh sektorjih in vladnih službah;

(b) utrdi dejavnosti za integracijo načela enakosti spolov z zagotavljanjem učinkovitega izvajanja nacionalnega programa za enake možnosti žensk in moških (2015–2020); in

(c) pospeši sprejetje predloga zakona o varstvu pred diskriminacijo in uvede neodvisnega zagovornika načela enakosti z močnimi pooblastili za obravnavo vseh primerov diskriminacije na podlagi spola tako v javnem kot v zasebnem sektorju; zagotovi, da ima dovolj človeških, tehničnih in finančnih virov za izvajanje razširjenih pooblastil in nadaljnje spodbujanje enakosti spolov, spoštovanja pravic žensk in izvajanja Konvencije.

Začasni posebni ukrepi

15. Odbor ugotavlja, da obstajajo različne vrste ukrepov za povečanje sodelovanja in zastopanosti žensk v politiki, pa tudi splošnejši ukrepi, katerih cilj je spodbujanje zaposlovanja in podjetništva žensk. Skrbi pa ga, ker država pogodbenica premalo uporabljačasne posebne ukrepe za pospeševanje dejanske enakosti in reševanje položaja zapostavljenih in marginaliziranih žensk, ki so predmet intersekcijskih oblik diskriminacije, na primer Rominje, ženske na podeželju, invalidke, migrantke in begunke ter starejše ženske.

16. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) sprejme nadaljnječasne posebne ukrepe v skladu s prvim odstavkom 4. člena Konvencije in splošnim priporočilom št. 25 (2004) o začasnih posebnih ukrepih kot del strategije, potrebne za pospešeno doseganje dejanske enakosti žensk in moških, tudi na področjih zaposlovanja, šolstva in zdravstva, ki so namenjeni zapostavljenim in marginaliziranim ženskam, kamor spadajo Rominje, ženske na podeželju, invalidke, migrantke in begunke ter starejše ženske;

(b) oceni učinek takih ukrepov in da ugotovitve, vključno s statistiko, ki se nanaša na spol, na voljo tako odboru kot splošni javnosti; in

(c) izobražuje in ozavešča politike in političarke, zlasti poslanke in poslance, novinarje in novinarko, učitelje in učiteljice ter splošno javnost, posebno moške, o začasnih posebnih ukrepih kot strategiji, potrebni za pospešeno doseganje dejanske enakosti žensk in moških na vseh področjih, kjer so ženske premalo zastopane ali prikrajšane.

Stereotipi

17. Odbor pozdravlja različne ukrepe s področja izobraževanja, ozaveščanja in usposabljanja, namenjene odpravi stereotipov in spodbujanju enakomerne delitve gospodinjskih del in starševskih nalog med ženskami in moškimi, vključno z medijsko kampanjo "Očka, aktiviraj se!" in projektom "Aktivni.vsi", ki spodbujajo usklajevanje poklicnega in družinskega življenja. Vendar pa je odbor zaskrbljen zaradi trdovratnih stereotipov o vlogah in nalogah žensk in moških v družbi, ki še naprej ohranjajo tradicionalno predstavo o vlogi žensk kot mater in gospodinj ter spodbujajo družbeni položaj žensk in njihove izobraževalne in karijerne možnosti.

18. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) še naprej razvija in izvaja celovito politiko s proaktivnimi in trajnostnimi ukrepi, ki so usmerjeni k ženskam in moškim ter deklkam in

dečkom, za preseganje stereotipnih stališč o vlogah in nalogah žensk in moških v družini in družbi, ter k izvajanju pritegne organizacije civilne družbe in množične medije;

(b) ustrezno vključi načelo nediskriminacije in enakosti žensk in moških v izobraževalno politiko, državni učni načrt in s tem povezane dokumente, pa tudi v temeljno in trajno izobraževanje učiteljic in učiteljev, zdravstvenih delavk in delavcev ter drugih izvajalcev storitev;

(c) uporabi inovativne ukrepe, usmerjene k otrokom in staršem za krepitev razumevanja načela enakosti žensk in moških, in si v formalnem in neformalnem izobraževalnem sistemu, pa tudi v množičnih medijih, prizadeva poudarjati pozitivno in nestereotipno prikazovanje žensk; ter

(d) spremlja in preuči vse sprejete ukrepe zaradi rednega preverjanja njihovega učinka in ustreznega saniranja.

Nasilje nad ženskami

19. Odbor pozdravlja sprejetje Zakona o preprečevanju nasilja v družini (2008) in Resolucije o nacionalnem programu za preprečevanje nasilja v družini (2009–2014). Pozdravlja tudi uvedbo nasilja v družini kot posebnega kaznivega dejanja v novem Kazenskem zakoniku (2008). Ugotavlja, da je v obdobju od leta 2008 do 2011 prva državna raziskava » Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in v partnerskih odnosih« pokazala, da se je število primerov nasilja v družini, ki jih organi odkrijejo in obravnavajo, v zadnjih letih povečalo. Poleg tega z zadovoljstvom ugotavlja, da obstajajo različni tečaji izobraževanja in usposabljanja za sodstvo, uslužbenke in uslužbenice organov pregona, učiteljice in učitelje ter socialne delavke in delavce, ki izboljšujejo usposobljenost strokovnega kadra, odgovornega za preprečevanje nasilja, in povečujejo občutljivost za spol pri obravnavi žensk, ki so žrtve nasilja. Odbor pa z zaskrbljenostjo opaža:

(a) da preprečevanje nasilja nad ženskami tako v javni kot v zasebni sferi še ni celovito;

(b) blage kazni, ki jih sodišča nalagajo storilcem dejanj nasilja v družini;

(c) da ni stalnega mehanizma za usklajevanje, spremljanje in vrednotenje učinkovitosti sprejetih ukrepov za obravnavo nasilja nad ženskami;

(d) da mreža varnih hiš in kriznih centrov ne pokriva celotnega ozemlja države pogodbenice in da brezplačno svetovanje in pomoč nista dostopna vsem ženskam, ki so žrtve nasilja, na primer romskim ženskam, migrantkam, invalidkam in starejšim ženskam;

(e) omejeno učinkovitost varovalnih mehanizmov za žrtve nasilja v družini, vključno s pomanjkanjem izvajanja prepovedi približevanja, izrečenih domnevnim kršilcem; in

(f) omejen dostop do celovitih ločenih podatkov o pritožbah, preiskavah, pregonih in obsodbah v primerih nasilja nad ženskami, vključno z nasiljem v družini in spolnim nasiljem.

20. Ob sklicevanju na splošno pripombo št. 19 (1992) o nasilju nad ženskami odbor poziva državo pogodbenico, da:

(a) spremeni zakonodajo tako, da bo ta vključevala vse oblike nasilja nad ženskami v javni in zasebni sferi, in sprejme in izvede Nacionalni program za preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami za obdobje 2015–2020;

(b) sprejme vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da se vsa nasilna dejanja nad ženskami, vključno s spolnim nasiljem in nasiljem v družini,

temeljito preiskujejo in preganjajo in da so kazni, naložene storilcem, sorazmerne teži kaznivega dejanja;

(c) vzpostavi stalen mehanizem za usklajevanje, spremljanje in vrednotenje učinkovitosti sprejetih ukrepov za obravnavo nasilja nad ženskami ter zagotovi dovolj človeških, tehničnih in finančnih virov zanj;

(d) zagotovi, da mreža varnih hiš in kriznih centrov ustreza potrebam po nastanitvi vseh žensk, žrtev nasilja, po vsem ozemlju države pogodbenice brez razlikovanja, da v centrih dela usposobljeno osebje in imajo dovolj finančnih sredstev za učinkovito delovanje;

(e) zagotovi učinkovito izvajanje prepovedi približevanja in ustrezen dostop žensk, ki so žrtve nasilja, do varnih hiš za takojšnjo fizično zaščito, pravno, zdravniško in psihološko pomoč, pa tudi do učinkovitih pravnih sredstev in ustrezne odškodnine;

(f) vzpostavi enoten mehanizem za sistematično zbiranje statističnih podatkov, ločenih po spolu, starosti in razmerju med storilcem in žrtvijo, o pritožbah, preiskavah, pregonih, obsodbah in kaznih, naloženih storilcem nasilja nad ženskami; in

(g) izvede usposabljanje o strogem izvajanju kazenskih določb o nasilju v družini za sodnice in sodnike, odvetnice in odvetnike, policistke in policiste ter druge uradnice in uradnike organa kazenskega pregona, pa tudi kampanje za ozaveščanje o nasilju v družini kot kaznivem dejanju za splošno javnost.

Trgovina z ženskami in izkoriščanje prostitucije

21. Odbor pozdravlja spremembo Kazenskega zakonika, ki zdaj vsebuje določbe o trgovini z ljudmi in izkoriščanju žrtev trgovine za prostitucijo ter določa višje kazni za takšna kazniva dejanja. Z zadovoljstvom ugotavlja tudi, da so bili sprejeti in se izvajajo akcijski načrti, ki jih je oblikovala medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, pa tudi dejavnosti izobraževanja in usposabljanja, ki jih izvajajo država pogodbenica in nevladne organizacije, namenjene pa so sodnim uslužbenkam in uslužbencem, uslužbenkam in uslužbencem organov pregona, obmejnim policistkam in policistom ter socialnim delavkam in delavcem. Pozdravlja tudi, da imajo žrtve trgovine z ljudmi možnost dobiti dovoljenje za začasno prebivanje. Odbor pa obenem skrbi:

(a) odsotnost celovitega zakona o trgovanju z ljudmi, ki upošteva vidik spola;

(b) nizka stopnja pregona in obsodb v primerih trgovanja z ljudmi kljub velikemu številu prijav žrtev;

(c) odsotnost ustreznih mehanizmov za identifikacijo in napotitev žrtev trgovine z ljudmi, ki potrebujejo zaščito;

(d) omejen dostop do podatkov o žrtvah trgovine, ločenih po spolu, starosti in narodnosti;

(e) odsotnost sistematično organiziranih ukrepov za rehabilitacijo in reintegracijo, vključno z dostopom do svetovanja, zdravljenja, psihološke podpore in zadoščenja, tudi z odškodninami, za žrtve trgovanja z ljudmi, zlasti neslovenske in neevropske državljanke in državljanke, ki so izključeni iz obstoječih odškodninskih shem; in

(f) premalo alternativnih možnosti zaslužka za ženske in dekleta, ki želijo zapustiti prostitucijo.

22. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) sprejme celovit zakon o trgovini z ljudmi, ki upošteva vidik spola;

(b) preišče, preganja in kaznuje vse primere trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in dekleti, in zagotovi, da so kazni, naložene storilcem, sorazmerne teži kaznivega dejanja;

(c) okrepi ukrepe za ugotavljanje in nudenje podpore ženskam, ogroženim zaradi trgovine, zlasti Rominjam, migrantkam, begunkam in iskalkam azila;

(d) izboljša dostop do podatkov o žrtvah trgovine z ljudmi, ločenih po spolu, starosti in narodnosti;

(e) žrtvam trgovine z ljudmi ponudi dostop do zdravstva in svetovanja ter te storitve izboljša tako, da centrom za socialno delo nameni več človeških, tehničnih in finančnih virov, pa tudi tako, da socialnim delavkam in delavcem omogoči ciljno usmerjeno izobraževanje;

(f) spremeni Zakon o odškodnini žrtvam kaznivih dejanj tako, da vsem žrtvam trgovine z ljudmi, ne glede na narodnost, zagotovi učinkovito zaščito in zadoščenje, vključno z rehabilitacijo in odškodnino;

(g) izboljša podporne storitve za žrtve trgovanja z ljudmi in spolnega izkoriščanja, vključno z alternativnimi možnostmi zaslužka za ženske in dekleta, ki se želijo odreči prostituciji;

(h) okrepi ukrepe, katerih cilj je reševati temeljne vzroke trgovanja, kot so revščina in visoka brezposelnost žensk in deklet; in

(i) si prizadeva za mednarodno, regionalno in dvostransko sodelovanje z izvornimi, tranzitnimi in ciljnimi državami, vključno z izmenjavo informacij, da prepreči trgovanje in spravi storilce pred sodišče.

Sodelovanje v političnem in javnem življenju

23. Odbor priznava uspešno izvajanje obveznih kvot za državne, lokalne in evropske volitve, kar je povzročilo znaten porast zastopanosti slovenskih žensk v državnem parlamentu (35,6 odstotka), lokalnih svetih (31,8 odstotka) in Evropskem parlamentu (50 odstotkov). Z zadovoljstvom ugotavlja tudi, da so v slovenski vladi dosegli pariteto. Vendar pa je odbor zaskrbljen zaradi še vedno zelo majhnega deleža žensk v Državnem svetu, na županskih mestih in na vodstvenih položajih ter v nadzornih svetih podjetij. Z zaskrbljenostjo opozarja tudi, da so ženske v politiki pogosto tarča zasmehovanja in nadlegovanja zaradi spola ter da se soočajo z negativnimi kulturnimi stališči in spolnimi stereotipi v političnih strankah, v medijih in pri volivcih.

24. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) razmisli o vnovični pobudi za sprejetje predloga sprememb in dopolnitev Zakona o volitvah v Državni zbor, ki določa večjo zastopanost vsakega od spolov na kandidatnih listah političnih strank s 35 na 40 odstotkov in uvaja sistem zadrge za prvo polovico vsake kandidatne liste;

(b) pospeši pripravo in sprejetje ukrepov, vključno z začasnimi posebnimi ukrepi, kot so spolne kvote, za povečanje zastopanosti žensk v upravnih odborih in nadzornih svetih podjetij;

(c) uvede spolne kvote v višini najmanj 35 odstotkov v vseh izvoljenih in imenovanih organih odločanja tako na državni kot na lokalni ravni, tudi v Državnem svetu in na županskih položajih, in sprejme drugečasne posebne ukrepe v skladu s prvim odstavkom 4. člena Konvencije in splošnim priporočilom št. 25 (2004) o začasnih posebnih ukrepih, kot sta sistem paritete glede na spol pri imenovanju in pospešeno zaposlovanje žensk na vodilnih položajih;

(d) okrepi kampanje za ozaveščanje politikov in političark, novinarjev in novinark, učiteljev in učiteljic ter splošne javnosti, zlasti moških, za boljše razumevanje dejstva, da je polno, enako, svobodno in demokratično sodelovanje žensk v političnem in javnem življenju pogoj za polno uresničevanje človekovih pravic žensk;

(e) še naprej izvaja usposabljanje žensk za vodstvene spretnosti, izvajanje kampanj in pridobivanje volilnega telesa, da jih pripravi na kandidiranje in zasedanje položajev v političnem življenju na različnih področjih državne uprave; in

(f) razmisli o sprejetju zakonodajnih ukrepov za boj proti političnemu nadlegovanju, tudi s posebnim zakonom.

Narodna pripadnost

25. Odbor skrbi, ker kljub nedavno sprejetim ukrepom in hitrim postopkom za ureditev statusa in zagotovitev pravičnega zadoščenja osebam, ki so bile po osamosvojitvi države pogodbenice izbrisane iz Registra stalnega prebivalstva in prenesene v Register tujcev, veliko teh oseb, vključno z ženskami in dekleti v ranljivem položaju, še ni občutilo izboljšanja položaja.

26. Odbor državo pogodbenico poziva, da:

(a) poenostavi postopke za izdajo dovoljenj za prebivanje vsem osebam, ki so bile leta 1992 izbrisane iz registra stalnega prebivalstva;

(b) poleg denarnega nadomestila zagotovi tudi, da so vse ženske in dekleta, katerih imena so bila izbrisana iz registra, upravičene do plačila prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje, prednostne obravnave v programih socialne pomoči in javnih sredstev, pri državnih štipendijah, stanovanjih, dostopu do šolskega sistema na podlagi enakopravnosti s slovenskimi državljanjkami in državljani, pa tudi do udeležbe ali prednostne obravnave v programih integracije; in

(c) tem ženskam in dekletom omogoči združevanje družine pod ugodnejšimi pogoji.

Izobraževanje

27. Odbor pozdravlja visoko stopnjo vpisa žensk in deklet v vse stopnje izobraževanja, zlasti terciarno izobraževanje, kjer je njihov delež bistveno višji od deleža moških. Ugotavlja tudi, da so bile izvedene različne dejavnosti za zmanjšanje spolnega razlikovanja v programih srednjega in višjega poklicnega izobraževanja. Pozdravlja tudi ukrepe, sprejete v okviru Strategije za izobraževanje Romov, katerih

cilj je vključitev več romskih otrok, zlasti deklic, v izobraževanje ter usposabljanje in zaposlovanje romskih pomočnikov v šolah. Odbor pa obenem skrbi:

(a) trdovratna segregacija študijskih smeri na terciarni ravni, kjer ženske večinoma prevladujejo na tradicionalno ženskih področjih, premalo pa so zastopane na področju matematike, informatike, naravoslovja in tehnike; in

(b) odsotnost presoje vpliva spola pri izvajanju Strategije za izobraževanje Romov, in odsotnost statističnih podatkov, ločenih po spolu in starosti, ki zadevajo vpis v šole, obiskovanje šole in osipu med romskimi dekletimi na osnovnošolski in srednješolski ravni.

28. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) **odpravi tradicionalne stereotipe in strukturne prepreke, ki bi lahko dekleta odvrnili od vpisovanja na tradicionalno moške študijske smeri, kot sta znanost in tehnologija, in okrepi prizadevanja za zagotavljanje kariernega svetovanja dekletom o netradicionalnih kariernih poteh, vključno z nestereotipnim poklicnim izobraževanjem;**

(b) **izvede presojo vpliva na spol pri izvajanju Strategije za izobraževanje Romov in priskrbi statistične podatke, ločene po spolu in starosti, o vpisu v šole, obiskovanju šole in osipu med romskimi dekletimi na osnovnošolski in srednješolski ravni; in**

Zaposlovanje

29. Odbor pozdravlja pobude države pogodbenice, da izboljša zaposlitvene možnosti dolgotrajno brezposelnih žensk in spodbuja podjetništvo in samozaposlitev. Ugotavlja tudi, da je razlika med plačami med spoloma v državi pogodbenici sorazmerno nizka (3,2 odstotka) in da obstajajo prizadevanja za boljše usklajevanje poklicnega in družinskega življenja ter spodbujanje delitve starševskih obveznosti, tudi z uvajanjem posebnih oblik dela s polovičnim delovnim časom za matere in očete do določene starosti otroka, vključno z v celoti plačanim očetovskim dopustom, ter cenovno dostopnimi kakovostnimi storitvami otroškega varstva. Odbor poleg tega opozarja na sprejete ukrepe za vključevanje Rominj v programe aktivnega zaposlovanja, ki jih izvaja Zavod za zaposlovanje. Odbor pa obenem skrbi:

(a) nesorazmerno visoka stopnja brezposelnosti med ženskami, zlasti mladimi in visoko izobraženimi, in nizek delež podjetnic v primerjavi s podjetniki;

(b) poklicna segregacija na trgu dela, zlasti v humanistiki, zdravstvu, socialnem delu in šolstvu, kjer ženske prevladujejo, premalo pa so zastopane v rudarstvu, predelovalni industriji ter gradbeništvu;

(c) velik razkorak med plačami v sektorjih, kjer tradicionalno prevladujejo ženske, na primer v zdravstvu in socialnem delu (25,1 odstotka) ali finančnih in zavarovalniških dejavnostih (24,8 odstotka), in omejen dostop žensk do kvalificiranih in boljše plačanih služb;

(d) neenaka porazdelitev gospodinjskega dela med ženskami in moškimi, pri čemer ženske še vedno opravljajo večji delež gospodinjskih del, tudi kadar so zaposlene s polnim delovnim časom;

(e) pretirana uporaba verižnih pogodb za delo za določen čas, zlasti pri mlajših delavkah, kar spodbujava varnost zaposlitve v primeru zanositve, in

(f) vztrajna marginalizacija in izključevanje romskih žensk in žensk iz drugih zapostavljenih in marginaliziranih skupin s trga dela.

30. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) **razmisli o sprejetju ukrepov, vključno z začasnimi posebnimi ukrepi v skladu s prvim odstavkom 4. člena Konvencije in splošnim**

priporočilom št. 25 (2004) o začasnih posebnih ukrepih za doseganje dejanskih enakih možnosti za moške in ženske na trgu dela, zlasti za mlade ženske z visoko izobrazbo, in uvede posebne programe izobraževanja in svetovanja za različne skupine brezposelnih žensk, tudi s spodbujanjem podjetništva žensk;

(b) sprejme in izvede politike s časovno opredeljenimi cilji za odpravo kulturnih vzorcev in preoblikovanje tradicionalnih spolnih stereotipov in norm o spolno ustreznih vlogah v družbi, ki se prenašajo v procesu šolanja in vzgoje, za odpravo poklicne segregacije in doseganje dejanske enakosti žensk in moških na trgu dela, tudi na tradicionalno moških področjih, s pomočjo okrepljenega tehničnega in poklicnega izobraževanja za ženske na teh področjih;

(c) obravnava razlike v plačah med spoloma ob upoštevanju priporočil študije "Enako plačilo za enako delo in razlike v plačah med spoloma", ki sta jo izvedla Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) in Ženski lobi Slovenije, v sodelovanju s tema organizacijama; izboljša dostop žensk do kvalificiranih in boljše plačanih delovnih mest, tudi z diverzifikacijo študijskih smeri in poklicnega izobraževanja za ženske in moške ter dekleta in fante;

(d) okrepi pobude za ozaveščanje in izobraževanje tako žensk kot moških o delitvi domačih in družinskih obveznosti ter spodbuja dejavno sodelovanje moških pri takih nalogah; spodbuja izrabo očetovskega dopusta in zagotovi, da delodajalci omogočijo izpolnjevanje te pravne obveznosti z uvedbo obveznega očetovskega dopusta;

(e) skrbno spremlja delovne razmere žensk s pogodbami za določen čas, tudi z delovnimi inšpekcijami, in ponovno vključevanje na trg dela pri ženskah, ki se vračajo po starševskem dopustu;

(f) izboljša dostop do formalne zaposlitve in podjetniških priložnosti za ženske, vključno z Rominjami in pripadnicami drugih zapostavljenih in marginaliziranih skupin, in njihove možnosti za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja, tudi s povečanjem kapacitet otroškega varstva; in

(g) izvaja obstoječo zakonodajo tako, da ženskam zagotovi dostop do učinkovitih mehanizmov za pritožbo zaradi poklicne diskriminacije in zagotavlja izvajanje ustreznih sankcij za delodajalce, ki izvajajo diskriminacijske prakse.

Zdravje

31. Odbor ugotavlja, da so bili razviti posebni programi za spodbujanje in varovanje ženskega spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic. Priznava tudi, da so imeli obvezno izobraževanje o spolnem in reproduktivnem zdravju in pravicah v osnovnih in srednjih šolah ter dejavnosti ozaveščanja pomembno vlogo pri zmanjševanju števila splavov in zgodnjih nosečnosti med najstnicami. Vendar pa odbor skrbi, ker so rezi v zdravstveni proračun in nova zahteva, naj ženske krijejo 20 odstotkov storitev na področju spolnega in reproduktivnega zdravja, povzročili negativne posledice za zdravje žensk, zlasti med najstnicami in ženskami iz zapostavljenih in marginaliziranih skupin, kot so ženske, ki živijo v revščini, iskalke azila in begunke, Rominje in ženske, ki so žrtve nasilja.

32. Odbor priporoča, da država pogodbenica razvije strategijo za varstvo in spodbujanje spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic žensk in izvaja kakovostne in dostopne javne storitve s področja spolnega in reproduktivnega zdravja, ki se krijejo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, zlasti za najstnice in ženske iz zapostavljenih in marginaliziranih skupin, kot so ženske, ki živijo v revščini, iskalke azila in begunke, Rominje in ženske, ki so žrtve nasilja.

Ekonomska krepitev žensk

33. Odbor je zaskrbljen, ker so varčevalni ukrepi, zlasti zmanjšanje otroških dodatkov in pokojninskih prejemkov, nesorazmerno vplivali na položaj žensk, saj so ženske glavne prejemnice socialnih storitev, ki jih izvaja socialna država. Poleg tega je zaskrbljen, ker nizke stopnje socialnih prejemkov in zelo stroga merila upravičenosti ustvarjajo razmere, v katerih so mnoge ženske, ki živijo v revščini, zlasti matere samohranilke, starejše ženske in ženske, ki niso bile zaposlene, izključene iz socialnega varstva.

34. Odbor priporoča državi pogodbenici, da v varčevalne zakone in politiko vključi vidik spola z namenom zagotavljanja človekovih pravic žensk, zlasti v času fiskalnih omejitev in gospodarske krize; izvede naj sistematično oceno učinka takih zakonov na življenje žensk in njihovih družin, spremeni zakone o varčevanju, ki nesorazmerno vplivajo na ženske, zlasti v zvezi z otroškimi dodatki, socialnimi prejemki in pokojninskimi shemami, in skrbno spremlja nacionalni program socialnega varstva ter zagotavlja, da se izvaja ob upoštevanju vidika spola.

Ženske na podeželju

35. Odbor ugotavlja, da je več programov namenjenih ekonomski krepitvi žensk. Zaskrbljen pa je, ker le 27,3 odstotka žensk vodi družinske kmetije, kar je posledica tradicionalnih in družbenih vzorcev, po katerih kot registrirani lastniki kmetij prevladujejo mošje.

36. Odbor priporoča, da država pogodbenica razvije posebne politike in programe s ciljem krepitve ekonomskega položaja podeželskih žensk, tudi s spodbujanjem tega, da so lastnice zemljišč.

Begunke in iskalke azila

37. Odbor ugotavlja, da je v Slovenijo nedavno vstopilo veliko število beguncev in begunk ter iskancev in iskalk azila ter da so prednostne naloge njihova nastanitev in zagotavljanje osnovnih storitev. Odbor pa je zaskrbljen, ker so nastanitve prenatrpane in ne ponujajo ustrezne zdravstvene oskrbe, sanitarnih pogojev, psihološke podpore in pravnega svetovanja, zlasti za ženske in dekleta, ki jih položaj nesorazmerno prizadene.

38. Odbor državo pogodbenico poziva, naj zagotovi zaščito za vse begunke in iskalke azila, okrepi prizadevanja za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev z zagotavljanjem ustrezne zdravstvene oskrbe, sanitarnih pogojev, psihološke podpore in pravnega svetovanja, zlasti za ženske in otroke, nosečnice, ženske, ogrožene zaradi trgovine z ljudmi ali žrtve nasilja, ter sprejme konkretne ukrepe za zmanjšanje prenatrpanosti v nastanitvah. Državo pogodbenico poziva tudi, naj podpre načelo nevračanja in uporablja pristop, občutljiv za spol, pri stalnem pritoku beguncev in begunk ter pri prošnjah za azil, tudi v proceduralnih zadevah, v skladu s pravicami, ki jih vsebuje Konvencija in Splošno priporočilo št. 32 (2014) o s spolom povezanih razsežnostih begunskega statusa, azila, narodnosti in žensk brez državljanstva. Priporoča tudi, da država pogodbenica razmisli o ratifikaciji Konvencije o zmanjšanju števila oseb brez državljanstva (1961).

Zakonska zveza in družinska razmerja

39. Odbor pozdravlja kriminalizacijo otroških, prezgodnjih in prisilnih porok. Skrbi pa ga zaradi neustreznega odziva države pogodbenice v zvezi s preprečevanjem, preganjanjem in kaznovanjem takšnih kaznivih dejanj, zlasti v romski skupnosti, in zaradi domnevno mlačnega pristopa CSD pri izvajanju te prepovedi. Odbor je zaskrbljen tudi zaradi neustreznih mehanizmov poprave krivic, ki so na voljo žrtvam

otroških, prezgodnjih in prisilnih porok, pa tudi pomanjkanja podatkov o razširjenosti tega pojava.

40. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) vzpostavi sistem za spremljanje vseh primerov otroških, prezgodnjih in prisilnih porok, zlasti pri romskem prebivalstvu;

(b) učinkovito razišče in preganja take primere, da bi storilce pripeljala pred sodišče;

(c) zlasti v romski populaciji okrepi programe ozaveščanja o škodljivih učinkih otroških, prezgodnjih in prisilnih porok na zdravje, razvoj in izobraževanje deklet;

(d) žrtvam otroških, prezgodnjih in prisilnih porok priskrbi ustrezne rehabilitacijske in svetovalne možnosti in zavetišča ter osebje CSD pouči o prepoznavanju in ravnanju z dekleti, ki so žrtve takih praks, ob upoštevanju vidika spola; in

(e) opravi poglobljeno študijo o otroških, prezgodnjih in prisilnih porokah, zlasti v romski populaciji, da bi določila njihove pogloblitve vzroke in ocenila njihov obseg.

41. Odbor ugotavlja, da je 71 odstotkov prejemnic preživnin samohranilk, ki predstavljajo 84 odstotkov vseh enostarševskih družin. Odbor je zaskrbljen, ker država pogodbenica ne zagotavlja učinkovitih postopkov izvršbe v primeru neplačanih preživninskih obveznosti, zaradi česar so nesorazmerno prizadete samohranilke.

42. Odbor priporoča državi pogodbenici, da:

(a) okrepi prizadevanja za zagotovitev plačevanja preživnin v ustreznih zneskih in vzpostavi mehanizme za nudenje podpore enostarševskim družinam in otrokom, katerih očetje ali matere ne izpolnjujejo preživninskih obveznosti; in

(b) razmisli o ratifikaciji Haške konvencije št. 23 iz leta 1973 o priznavanju in izvrševanju sodnih odločb v zvezi s preživninskimi obveznostmi.

Pekinška deklaracija in Izhodišča za ukrepanje

43. Odbor poziva državo pogodbenico k uporabi Pekinške deklaracije in Izhodišč za ukrepanje pri prizadevanjih za izvajanje določb Konvencije.

Agenda za trajnostni razvoj 2030

44. Odbor poziva k uresničevanju dejanske enakosti spolov v skladu z določbami Konvencije skozi ves proces izvajanja Agende za trajnostni razvoj 2030.

Razširjanje informacij

45. Odbor ponovno opozarja na obveznost države pogodbenice do sistematičnega in kontinuiranega izvajanja določb Konvencije. Državo pogodbenico poziva, naj se prednostno posveti izvajanju teh sklepnih ugotovitev in pojasnil, ki se nanašajo na obdobje od zdaj do predložitev naslednjega periodičnega poročila. Odbor zato zahteva, da pogodbenica te sklepane ugotovitve pravočasno in v uradnem jeziku države pogodbenice posreduje ustreznim državnim ustanovam na vseh ravneh (državni, regionalni in lokalni), zlasti vladi, ministrstvom, parlamentu in sodstvu, in s tem omogoči, da se v celoti izvedejo. Državo pogodbenico spodbuja k sodelovanju z vsemi zadevnimi deležniki, kot so združenja delodajalcev, sindikati, organizacije za človekove pravice in ženske organizacije, univerze, raziskovalne institucije in

mediji. Priporoča, da se te sklepne ugotovitve na ravni lokalnih skupnosti razširjajo v obliki, primerni za izvajanje. Poleg tega odbor od države pogodbenice zahteva, da vsem deležnikom še naprej posreduje Konvencijo, Opcijski protokol in ustrezno sodno prakso, pa tudi splošna priporočila odbora.

Ratifikacija drugih mednarodnih pogodb

46. Odbor ugotavlja, da bi ženske v državi pogodbenici ob izpolnjevanju določb devetih najpomembnejših mednarodnih listin o človekovih pravicah 1 uživale več človekovih pravic in temeljnih svoboščin pri vseh vidikih življenja. Odbor zato poziva državo pogodbenico, naj razmisli o ratifikaciji Mednarodne konvencije o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin ter Mednarodne konvencije za zaščito vseh oseb pred prisilnim izginotjem, katerih pogodbenica še ni.

Dejavnosti na podlagi sklepnih ugotovitev

47. Odbor od države pogodbenice zahteva, naj v dveh letih zagotovi pisno informacijo o sprejetih ukrepih za izvajanje priporočil iz 26. in 38. odstavka tega dokumenta.

Priprava naslednjega poročila

48. Odbor poziva državo pogodbenico, naj sedmo periodično poročilo predloži novembra 2019.

49. Odbor od države pogodbenice zahteva, naj upošteva usklajene smernice za poročanje glede na mednarodne pogodbe o človekovih pravicah, vključno s smernicami o skupnem temeljnem dokumentu in dokumentih, ki se nanašajo na pogodbo (HRI/GEN/2/Rev.6, poglavje I).

¹Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije proti ženskam, Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, Mednarodna konvencija o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin, Mednarodna konvencija za zaščito vseh oseb pred prisilnim izginotjem in Konvencija o pravicah invalidov.